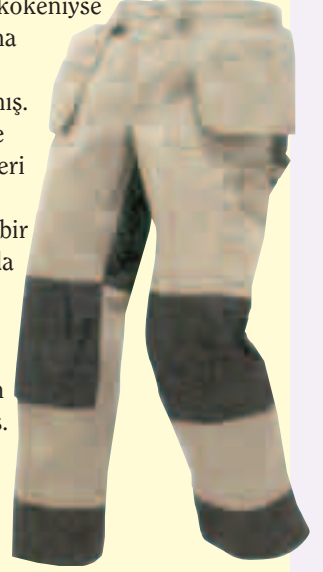

Sözcük Dağarcığı

Deniz Candaş - Gökhan Tok

İlk pantolon denebilecek giysileri giyenlerden birinin Türkler olduğu söyleniyor. Sürekli at binen, yaşamları at üstünde geçen kavimler için bacaklarını at üstünde olmanın getirdiği tahrişten koruyacak, aynı zamanda da hareket özgürlüğü sağlayacak bir giysi giymelerinde şaşacak bir yan yok. Bunun yanında “pantolon” sözcüğünün kökeniyse atalarımızın yaşadığı Orta Asya’da değil, Avrupa’da. Eski Yunanca’da “leon” sözü aslan anlamına geliyor. Bu sözden türetilen ve erkeklere verilen bir isimse Pantaleon. Pantaleon sözü (tam bir aslan) yiğit bir kişiye verilen isimlerden. Bu erkek ismi yıllarca sıradan bir isim olarak kullanılmış. Ne var ki Hıristiyan azizlerinden birinin adı da Pantaleon’muş. Venedik kentinin San Pantalone semtine adını veren de bu aziz Pantaleon. İtalyanların, özellikle de Venediklilerin ortaçağdan beri çok sevdiği geleneksel tiyatroya “commedia dell’arte” adı veriliyor. Bu oyundaki Pantalone adlı karakter, San Pantalone mahallesinden cimri ve gülünç bir ihtiyarı canlandırıyor. Dizden bağlı tür bol pantolon, bu karakterin sahne giysisi. 1670’lerde İngiltere’de buna benzer bir giysi moda

olunca, insanlar alaycı bir yaklaşımla bu giysiye hemen “pantaloon” adını yakıştırmışlar. Sonraları ayak bileğine kadar inen pantolonlar da bu furyaya katılmış. biz de, günümüzde kullandığımız haliyle sözcüğü 19. yüzyılda Fransızca’dan almışız.

Yemekler ve Kökenleri

Ülke gezileri, bazen hoş sürprizlerle karşılıyor insanı. Bir Macaristan ziyareti sırasında, ülkemizde “Macar Gulaşı” adıyla bilinen yemeğin kökeninin, aslında Osmanlılara dayandığını öğrenme fırsatımız oldu. Orada yapılan gulaş, bizde yapılandan biraz daha farklı. İçinde et, çeşitli sebzeler ve hatta mantı tanelerine benzer hamur parçacıklarının da bulunduğu kıvamlıca bir çorbaya benzeyen hazırlanan gerçek Macaristan gulaşının adı da, zamanında orada bulunan

Osmanlıların kalabalık orduları ve halkı doyurabilmek için aynı şekilde hazırladıkları besleyici bir öğün olan “kul aşı”ndan geliyormuş.

Kısa kısa... Kısa kısa... Kısa kısa...

Mercimek: Farsça’da gözbebeği anlamına gelen merdümek sözünden dilimize girmiş. Taneleri gözbebeği gibi küçük olan tahılın ismi olmuş.

İcat: Arapça’da var olma, ortaya çıkma anlamındaki vücud sözcüğünden türetilerek, bulma, ortaya çıkarma anlamında kullanılır olmuş.

Helikopter: Bu sözcüğün kökeninin Yunanca’ya dayandığı düşünülüyor. Eski Yunanca’da güneş anlamına gelen “helios” ve kanat anlamına gelen “ptera” sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşan sözcüğün asıl anlamı da büyük olasılıkla “güneşe yükselen kanatlar” ya da “güneşkanatlı” imiş.

Yer Adları

Bu sayımızda Nevşehir iline bağlı Avanos ilçesinin adının öyküsünü anlatacağız. İlçenin tarihi Hititler dönemindeki Zuvinassa yerleşimine kadar gidiyor. Asur ticaret kolonileri döneminde yerleşilen bu bölge, Bizans döneminde Vanesa olarak biliniyor. Vanesa adı, Anadolu’nun en eski dillerinden biri olan Luvice’nin ardıllarından biri olan Pamphylia dilinde Vanassa, yani kraliçe, ece anlamına geliyor. Eski Perge kentinde bulunan antik sikkelerin üzerinde, Perge Artemisi’nin adı Vanassa Preiia olarak geçiyor. Buradan çıkarılan sonuçla, kraliçe adının işaret ettiği kişinin aslında Artemis olduğu ve bölgenin ana tanrıça tapımında önemli bir yere sahip olduğu düşünülüyor. Bizans kaynaklarındaki ismin halk arasında söylene söylene Avanos’a dönüştüğü kabul ediliyor. Ermenice Avan sözcüğü kasaba anlamına geliyor. Bunun, kentin adının söylenişine etki etmesi olası. Bununla birlikte kentin tarihi ve adının ortaya çıkışıyla ilgili Selçuklu dönemine ait başka bir söylence de var. Rivayete göre Avanos’un en eski mahallelerinden biri olan Çavuşlu mahallesini kuran, Alaeddin Keykubat’ın orduşundaki çavuşlardan biri olan Evrenos Gazi’dir. Evrenos Gazi’nin askerlerinin bir süre kaldığı bu mahalle büyür ve Evrenos adının bozulmuş hali olan Avanos adını alır. Çavuşlu Mahallesi’ndeki Alaeddin Camii hâlâ ayakta.

